

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-tér, a hidkaputól kimenet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen. Ára évenként 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

A „nyitott” cikkeket sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY
1865-dik évi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.
Félévre . . . 6 „
Évnyegyedre . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésbe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Politikai szemle.

(D) Ha a ministerium a Reichsrathban azon ellentmondásoknak lesz kitéve, melyeket az egyes bizottmányokban túlnyi kénytelen volt, úgy többé nem mondhatók róla annyit is, hogy a Lajthán tül közvélemény által kormányoz.

Az összehittközés több kérdéseiben már kitélt, hogy csak az erdélyi reichsrathok azok, a kik a ministeriumot elhatározottan pártolják; sőt az erdélyi vasut kérdéseben kiküldött bizottmányban még az engedelmes erdélyi tagok is bátrak voltak a kormány nézete ellen nyilatkozni, s legalább is az arad-brassói vasut tervét segíteni elé.

Legégetőbb kérdés azonban a pénzügyi, és itt a kiküldött bizottmány okvetlenül meg akart takarítani 25 milliót, hogy így a közigazgatási deficit elenyészessék. A minister urak ki is jelentették, hogy ennyi összegnek megtakarítása csakugyan lehetséges is. Magát a megtakarítást tehát legkisebb bajnak sem látják, csak hogy ezt oly feltételhez akarják kötni, a mit csak az irántuk való feltétlen bizalom adhatna meg. Egy szóval a ministerium csak úgy ígért nagyobb takarékosagot, ha ezért eszerében a reichsrathtól jogot ragadhat magához.

A bécsi „Debatte” meglehetősen odamond e kérdésben az államminister urak. 25 millió forintot képes most a kormány megtakarítani, midőn a takarékosagot a korona és a közvélemény sürgette. De miért várt a kormány ily sürgetésre, midőn az ő kötelessége lett volna elejétől fogva megkímélni az állam vagyonát, s megmenteni az adozó népet a véghelzegényedéstől!

A pénzügyi bizottmány azt kívánta a ministeriumtól, jelentse ki számokban, hogy hány milliót takaríthat meg, miután a bizottmány 25 milliót lát megtakaríthatónak. Erre a ministerium s maga az államminister is azt nyilvánítták, hogy a bizottmány által kijelölt számtól ők nem állanak messze, azt azonban előre ki nem mondják, mennyit takaríthatnak meg, hanem előbb ígérje meg a bizottmány, miképp támogatni fogja azt, hogy ez ülésezés alatt az 1866-i budget is megszavaztassék, továbbá támogatandja azt, hogy a ministeriumok a revirement rendszerét gyakorolhassák, vagy is az egyik ministeriumtól megtakarítható összeget a másik ministerium szükségéinek fedezésére áttehessék. A bizottmány ezen kívánság tárgyalásába addig nem akart belemenni, a míg a ministerium meg nem mondja, hogy hány milliót takaríthat meg, a ministerium pedig ezt nem akarja addig megmondani, a míg a bizottmány el nem fogadja a revirement t, s az 1866-i budget megszavazását.

Igy e kérdésben az alknak vége szakadt, a bizottmányban inkább csak az erdélyi követek buzogtak a ministerium mellett. De az osztrákok megfontolák, hogy p. o. csak a magyar protestánsok felségítésére 95 ezer forint volt évenként a pénzügyi számolatba, mint kiadás, feltéve, a miből a protestánsoknak egy garast sem adtak; de úgy látszik, hogy a revirement jogát előre is gyakorolták. Az osztrákok úgy akarják, hogy legyen vége a pazar közigazgatási költségeknek, melyekről politikai céljaira az államminister ur bőven rendelkezik, és a revirement megadásával attól tartanak, hogy nem a közigazgatási, hanem az állam neme-sebb céljaira megszavazott összegek fognak rendelkezésükkel elvonatni, hogy az államminister ur tovább vihesse experimentatioit. Az osztrákok kívánják a közigazgatás egyszerűsítését, s a birodalomnak oly sokba kerülő magyar alkotmányviszály kiegyenlítését. A ministerium jó részt belátja, hogy ez alkotmányviszály még 1866-han sem lesz kiegyenlítve, szeretné tehát a mostani nagy kiadásokat még akkorra is megszavaztatni.

Hogy e kérdésben szenvedett vereség a ministeriumra nézve nyomasztó, az látszik a fél hivatalos lapok hangulatából, a melyek közt jelenen a „Botschafter” szemére veti a bizottmánynak, mikép nem gondolá meg, hogy az egyezkedés félbe szakadásának minő beláthatatlan következményei lehetnek?

Mindenesetre feltűnő, hogy maga az államminister hasztalan kapacitálta a bizottmányt, holott a mult években az ő szava profétai szó volt, mely előtt elémult minden ellenmondás. Valóban az osztrák közvélemény egész bizalmát adta volt az államminister urnak, ki bizott erejében, hogy alkotmányrendszerét átvien di; de a szándék, mint a „Wiener L.” helyesen fölfejté, a magyarok passiv ellentállásán megtörtött, a kiázelem a birodalmat mélyebb eladósodásba merítette, s bizonynyal külföld előtti tekintélyét sem emel, melynek legnagyobb kezesége a belső egyetértés lehet. Az adozó nép belefáradott a pénzázdozatokba, takarékosagot követel, azt pedig a közvélemény egyetértése folytán érhetni lá.

Hogy a ministeriumot a túrt vereségek meny nyihen ösztönzik ez irányra, azt mi a távolból nem tudhatjuk, látjuk azonban, hogy ugyanazon kormány, a mely pár év előtt a fehérvári értekezlet határozmányát félre dobva Erdély országgyűlését maga szervezte, most Horvátország gyűlését a báni conferentia alapján kívánja megállítani, a magyar országgyűlést pedig éppen a létező pozitív törvény alapján fogja összehívni ő Felsége legfelsőbb akaratjából kikerülve minden oetroyt.

Marhatenyésztésünk érdekében.

II.

Nehezebb már sokkal s több gondot igényel, különben az elsővel sok tekintetben rokon azon kérdés, mi az oka, a marhánkban mutatkozni kezdő minőségi csökkenésnek? s mit kell tennünk ennek elkerülésére s marhánk minőségeinek lehető emelésére?

Nem lehet ezélem e rövid cikkben egész baromtenyésztési értekezést írni, Weckherlin, Dietrich, Löbe, Stephens, a Maison rustique Pauston, Pabst s többek nyomán, nem kiterjeszkedni it a baromtenyésztés különböző céljai, nem a baromnemelés elméleti hosszás előadására, röviden azonban kénytelen vagyok fölemlíteni azt, melyik irány az, miben baromtenyésztésünket vinni szeretnénk, hogy marhánk eddigi hírneve megmaradjon, sőt gyarapodjék.

Nézetem szerint nekünk Erdélyben még hosszás ideig vagy tán soha nem lehetend a marhatenyésztést — egyes nagyvárosokhoz közeli stb. helyeket kivéve — kizárólag tejelési szempontból tekinteni, nem, mert nemzeti izlésünk nem igényli magunk számára a külföldéhez hasonló nagy vajtermelést, nem, mert nálunk a tej s főként sajtszükségletet juhaink fejése fedezi; nem, mert nagy vajfogyasztó országokhoz közel nem esünk; nem, mert hiányos közlekedési eszközzeink még — a tejelő marhatartást különben is legroszabbul fizető — sajátul való nagykereskedést sem engedik meg; nem, mert mi a bivarban oly becses tejelő marhát birunk, hogy mikor tejtermelési irányban meg is akarnánk indulni, csak a bivar képességeinek teljes kifejtése után kerülhetne a sor, nézetem szerint, fejér marhánkra; nem, mert havasos s még talán folyóvíz-parti mellékeinket kivéve, a jó, zamatos, kövér tejképzést előmozdító legelőkkel sem bővelkedünk, s mindenestre messze elmaradunk e tekintetben is Skótiá, Helvétia, Holland, a tejgazdaság e classicus hazái megett.

A csupa hizlalási, vagy hús iránybani marhanevelés sem felel meg viszonyainknak; nem, mert a kebelbeli húsfogyasztás a köznép nagyrésze még igen keveset használván el, nem elegendő ezen kizárólagos irány általános elfogadásának igazolására, a nehéz nagy testű, e mellett vékony, delikát csont alkotó, vékony bőrű, lágy szőrű hizott marha pedig, a lábán való messze hajtást nem állaná úgy ki, mint mostani csontos ökreink, s nem végre, mert a hús iránybani tenyésztésnek megfelelő marha dologra nehéz, lassu, kényes levén, mint ezt a másként oly kitűnő angol fajok is mutatják, ennek előállításához legfőkébb azután foghatnánk, miután a hazánkban annyira hiányzó erős, nagygazdasági igazó lófaj el fogott terjedni, mely hogy egybeült a gazdaság folytatására kellő ököerőt pótolja, tudjuk, de nem lehetünk még teljesen biztosak a felől, valjon nálunk is czélszerűen s gazdaságosan váltaná-e fel mindenütt, s a munka minden nemében ökreinket, melyekre ez eset beálltáig, tehát egy jeles igaz lófajnak teremtése s elterjesztéseig

mint jármásokra, okvetlen jelen minőségükben van szükségünk.

Attérve már a negatívából az állítás terére, azt hiszem, nekünk ezután is, legalább míg gazdasági, közlekedési, kereskedelmi viszonyaink teljesen meg nem változnak marhatenyésztésünkben, tekintettel szintugy a befogyasztás, mint a kivitelre, országosan véve fel a dolgot, egyes kivételek megengedésevel, azt kell szem előtt tartanunk, hogy erős, kitartó, kemény, jármás marhát neveljünk, hogy szarvasmarhánk általános legyen olyan, mint most legjeles darabjaink, nagyság, erő, tartósság, szívós, kemény természet és jámborság szempontjából, hogy eddigi hízekonyaságát, mely nem éppen a legroszabb, ne veszítse, sőt annyira a mennyire ez vonó képessége csökkenése nélkül még lehetne, gyarapíttassék is az.

Igy tisztán állván előttünk a követendő tenyésztési irány, tisztán az elérendő cél, vegyük szemügyre, mik lehetnek okai annak, hogy marhánk ezen kitűzött minőségtől az újabb időben kezd kárunkra eltérni?

Hosszasan ismételnem nem akarok ugyan, de kénytelen vagyok itt is némileg utalni, s a tagosításnak átmeneti hatására, mely a birtoktalanok marháinak a birtokosok kárára gazdag táplálását gátolja, s a nevelésmarha, melyet a tulajdonosok belátás s tapasztalás hiányában jól elhelyezni, az új viszonyok közt azonnal nem tudnak, nem felelik ki úgy, mint a régi praeviearicationalis nevelés mellett; 2) a czélszerű falusi bikák teljes vagy részletes hiányára, mely miatt nemcsak, mint fenebb említve volt, sok tehén meddő marad, de szorultságból minden megválogatás nélkül a leghitványabb bikabornyu is hágatásra bocsáttatván, vagy a nehéz, vén, teljes nemző erővel még nem bíró bikák sem zárátván el attól, ily tenyészanyag is győnge ivadékok hozhat létre. 3) A tehének nem akkor hágatattván meg, mikor ez a czélszerű időbeni ellés szempontjából lenne, hanem mikor valahogy bikához férhetnek, a bornyuk nagy részben későn születnek, mit minden művelt tenyésztő igen nagy hibának tart, s ha még a szegény ember tőlük a tejet is elfeji, nem állják úgy ki, rendesen becsületes ősem levén, az első telet, mint a kora tavasszal ellettek, s a dolog természetéből önkényt folyólag elsatnyulnak. 4) Az anya-tehének is rendesen kopár legelőn, vagy télen rosz takarmányon roszul tartatnak, alig kapván meg az önfeltartására kellő tápanyagot, holott a hasas marhának termelő tápra okvetlen szüksége van, mely hibában azonban már kevésbbé lélekzik az egy pár tehénuel bíró, s azt kényeztető szegény ember, mint a nagyobb birtokos, ki ugynevezett gulyáját gazdai szó-lás szerint huzugsággal, szóval azon hulladékkal szokta teleltetni, téves gazdasági számításból, mit lovai, juhái már megenni nem akarnak. Ily tartás mellett a tehénben nem fejlődhet ki a bornyuk kellőleg, e miatt ellenek aztán akkorát, mint egy-egy macska, mikből soha teljesen ép erős testű marha nem lehet. De 5) a testi erő teljes kifejlést egy erős nagy marhafaj fenmaradása legfőbb akadályának tartom én nálunk azt, hogy tehének, különböző koru ünök, tulokok, bika s bikabornyuk, egy csordában jérva, ha az üszök a jó tavaszi legelőn csak kissé felveszik magukat, már a 2 éves sokszor 1½ éves korukban megfolyatnak, s semmire sem való borjuk miatt, maguk is teljesen elsatnyulnak, s helyes tenyésztésre örökre alkalmatlanokká válnak. Ezen tenyésztési bikának évek évtizedek alatti folytatása okvetlen maga után vonja a marhafaj elsatnyulását még az erőltetett siettető neveléséről ismert albumban is változhatlan alapelv levén az, hogy oly üszök, melynek ivadéka munkára, vagy éppen tenyésztésre akarják fordítani 2½, sőt 3 éves kora előtt bika alá ne bocsáttassék. Ez azon hiba, melyen legbajosabb orvosolni, melyen azonban okvetlen orvosolni kell, ha biztosítani akarjuk magunkat, hogy hazánkban csaknem egyetlen pénzbevételei forrását a marhatenyésztésből eredő kiviteli kereskedést rövid időn el ne veszítsük.

Elősoroltam így a főbb okokat, melyekből marhatenyésztésünknek mutatkozó hátramenetelét eredni vélem, s melyek ennek teljes tönkrejutását eredményezhetik, s csak azt akarom még, mint feltűnő megjegyezni, hogy

bár hiszem, miszerint elmékedésben semmi újat, semmi olyat nem mondtam, mit bármely gondolkodó gazdátársam eddig is ne tudott volna, bármindnyajunknak érezni kell, mily fontos marhatenyésztésünk közgazdasági szempontból is, gazdaszatunk majd minden ágának emelésére történt közelebb valami, a trágyázás naponkint növekedő arányban foly, a gépek a készszük vidékeket az eddiginél nagyobb termelésre képesítik, már magában jeles lovaink nevelésére folyton áldozik a közversenyek, s tenyésztési díjak, az egyesek jeles tenyészanyag vásárlása által, a sertés tenyésztés fontos kérdése néhány évi sok oldalú kísérletek nyomán nálunk szinte megoldottnak tekinthető, hosszú gyapjas hazai juhaink nemesítésére társulat alakult, gyümölcsöseinkben, szőlőhegyeink s pinczéinkben a legörvendetesebb forradalom kezdődik, csak marhatenyésztésünkért nem történt, nem történik semmi, alig lehetvén valaminek nevezni azt a keveset, mit érte eddig a föllépés szükségét érző, de pénzerejének csekély-sége által az ügy fontosságához illő áldozatok hozhatóságban gátolt gazd. egyelet tehetett. Hígviek el pedig nekem tisztelt gazdátárs.

kiseretében:

9. sz.

Nagyméltóságú gróf elnök ur!

Az országos magyar gazdasági egyesület mult év november 30-án tartott igazg. választmányi ülésében elhatározván, hogy azon összegnek, mely az 1863-ki aszályosság következtében a magyar alföldön uralgott inség enyhítésére az egyesülethez begyűlt könyörödmányokból fenmaradt; minthogy e kegyes adományok az adakozók szándékához képest inségben szenvedők segélyezésére fordítandók: felerésze a magyarországi felvidéki, felerésze pedig az erdélyországi, különösen a székelyföldi szűkölködők segélyezésére fordíttassék; midőn nagyméltóságú gróf elnök urnak egyesületünk ezen határozatát szerencsém volna ezennel tudomására hozni, van szerencsém egyszersmind az érintett összegnek felerészét 1230 ft — kiban egyesületünk ohajtásának megfelelő módon kiosztása végett — ezennel mellékelni.

Pesten, 1865. január 20-kán. Az országos magyar gazdasági egyesület igazg. választmányának nevében
Korismies László,
egyesületi alelnök.

Gróf Mikó Imre ur ő exclja az egyesület fentisített alelnökéhez következő levelet intézte:

Méltóságos pénzügyigazgatósági tanácsos s magyar gazdasági egyesületi alelnök ur!

A nagytekintetű magyar gazdasági egyesület által erdélyi, s különösen a székelyföldi szűkölködők felerésztésére fordítani rendelt, s mlgod által f. évi január 20-án kelt nagybecsű levele kíséretében hozzám juttatott ezer kétszáz harmincz osztr. forint kezeimhez jött, és én azt a czélunk megfelelő módon kiosztás végett próbált jellemű honfiaknak adtam át teljesen:

Gyárfás Domokos urnak Udvarhelyszék részére	150 ft
Ugron Lázár urnak Udvarhelyszék részére	150 „
Mikó Antal urnak Csíkszék „	300 „
Cseh Ignác urnak Kézdiszék „	150 „
Szentiványi György urnak Orbai szék „	150 „
Székely György urnak Sepsi szék „	150 „
Gr. Kálnoky Dénes urnak Miklósvárszék részére	180 „
összesen	1230 „

A midőn én ezen szép ajándékosszegnek vételét soraim által ezennel nyugtatványozom, egy-szersmind a legszivesebb köszönetet nyilvánítom magam, s felsegítendő székely testvéreim nevében érte a nagytekintetű gazdasági egyesületnek, a mely azt adta, s megdölni a ki elküldeni méltóztatott

A ki legmélyebb tiszteletem kifejezése mellett vagyok stb.

Kül- és belföldi levelezés.

Radnóth, jan. 25.

(M. I.) Van bércezes hazánknak, a Maros áldásos völgyében egy pontja, melyet a földleirők Erdély középpontjának, a nemzet-gazdászok pedig hazánk „Kanaán”-jának neveznek. Egy pontja melyet úgy nemzeti fejedelmek lakása, mint történelmi emlékeink nevezetessé tesznek.

Ez a m. vásárhelyi országút, és a Maros között fekvő, a Bethlenek ősi kastélyával díszeskedő Radnóth.

Valaki bizonyos lapban több jó akarattal, mint meggyőződéssel, M. Ludast azon szempontból, hogy a szerencsétlen 1863-beli testvérhoni aszály okozta inség alkalmával, az ottan gabonával rakodó tanyák némi mozgalmat idéztek elő, „Erdély Triest-jének” keresztelte. Hogy Ludast az említett szerencsétlen évbeli körülmények a mezőség némi központjává emelték, az ellen semmi kifogásom, bár kétféle, hogy az okok enyészével, még valaha Ludasra mosolyogna úgy a szerencse napja, mint 1863-ban, tán ne is adja Isten olyan áron többé!!

Más pont van itten a Maros völgyében, mely a közfigyelmet megérdemli, mely hivatva van a vidék középpontjává válni, és mely méltó, hogy annak jövőjére befolyással bírónak, kellő tekintettel legyenek.

méli a baza, hogy szép állásának hatáskörét felismerve, hazafi magasztos kötelességét teljesítendő.

A mint tudjuk, még dicső emlékü M. Terézia alapította ezen egyházat, vagy legalább a már alapított egyházzal adományozta a gróf Bethlen családnak. S a grófi család nemes tagjai mint buzgó vallású honfiak, ezen hitfelekezestnek megnyilvánulástulnyok egyik bástyáját templommá szentelték, s vidékbéli hit sorsosait legalább sátoros ünnepeken oda gyűjtötték, az isteni tisztelet mulasztóinak élvezete végett. Ehez volt csatolva egy iskola is, melyet a grófi család által fizetett szerzetes lelkész tanított.

Meg kell vallani, hogy a vallásos grófi családnak szép példája 1848 előtt, a vidéknek e felekezeten levő hitorsosait magával ragadta, s a kis iskola nem volt néptelen.

1848 óta, e szép uradalom kezelése haszonbérli kezekeze menővén át, ezen vallás felekezetenapja is itten hanyatlani kezdett, helybeli nemzeti érdekeink nagy kárára. Lelkészünknek ön fenntartási eszközök megürvidítettek. A vidéki nép az isteni tiszteletekről kimaradozott, s az iskola csaknem néptelen lett, mert növendékei más ajku iskola padjaira szállongtak.

Most az uradalom életében úgy látszik, más korszak reggele kezd derengni, ugyanis a haszonbérleti viszony megszűnővén, a loyaltásáról ismeretes B. K. gróf veendi közvetlen kezelése alá az uradalmat.

És itt megint legyen szabad remélünk, hogy a régi, a hagyományos vallásos buzgalom a kastély körül meg fog ujlalni, papunk a régi kedvezményekben részesüljön, és az iskola ismét népesebb leendő, megmenővén azon bajtól, hogy növendékei nem lesznek kénytelenek mint az árva galambok, idegen tájakra szétrébenni.

Nem hiszem, hogy a nemes öntudat szerény érzelmét sérténém, ha például Kerelő-Sz. Pál községére mutatok, hol a nép által imádott, nemes Haller grófok családi éremnyévé vált vallásos buzgalma, annyira átvárasztotta az ott lakó román népet, hogy p. o. Rusa Mihailu inkább óhajta magát Rosa Mihálynak nevezetni, s családi tűzhelyénél is szívesebben beszélt magyarul. Annyi bizonyos, hogy a magyar nyelvet mindenik román ép oly jól beszéli, mint saját anyanyelvét.

Elő példája, hogy egy lelkes four hová tudja a nép szellemét, alyai gyöngéd tappintata által idomítani.

Miért ne történhetne ez Radnóthtal is?

Főurainkat áldotta meg a gondviselés azon móddal, melyet mostani kedvezőtlen viszonyaink között, fenyegetett nemzeti érdekeink körül, megtegyék hazafi kötelességüket. Főurainkfól ezt a baza és nemzet méltán elvárja. Főuraink meg is mutatták, hogy nemzetünk nyugodtan teheti le ügyét e nemes honfiak kezeibe... és éppen ezért reméljük mi, hogy Radnóth lelkes grófja is, készséggel teszi meg azt, mit tőle a baza, és nemzet vár!

Hazai intézetek.

A gazdasági egyület január 18-ki közgyűlésén felolvasott titkári jelentése. (Folytatása és vége.)

Tisztelt közgyűlés! A szakosztályi tárgyakat tovább nem folytatva, egyesületünk tulajdonképpeni belügyeiről szamolok röviden.

Az elmúlt telen a szokatlan hideg, s a nyáron rendkívüli jégeső miatt szenvedett köztelkünk folyamatban levő beállítására a t. közgyűlés tavasszal lesz két éve 3,000 frtot utalványozott, tavalyi jelentésem szerint 1863-ban ezen mennyiségből beruházásra fordítottunk 1,810 frtot, maradt 1864-re 1,190 frt, ebből most egy éve tett jelentés és számítás nyomán elküldöttünk beruházásra mintegy 450 frtot, mivel a megrendelt szin, kertesszégéd laképitése s a harmadik hold felásása, beültetése stb. a jelen évre maradt el. A fenirt összegből opportó szőlővesztést hozattunk s beültettük a nagyrészen már tavaly előtt felrigolirozott egy holdnyi területet, s e mellett felasattunk s beültettünk egy kis táblát traminival, oskolába ültettünk mintegy 10,000 eperfa-csemetét; a kerítés elkészítését befejeztük; a külső vagyis gazdasági rész sánczolásait is végeztük, s azt eperfával körülvet-tük, csináltattunk egy útnyesőt és szekeret, mely utolsók elibe egyetünk kertje egy jó erős lovat ifj, gróf Teleki Domokos ur szives ajándékából nyert stb. A fűmagokkal s más kiserleti magokkal folytonosan kell bajlódni, egyik ki sem kél, a másik vegyes, s ezekkel a munkát elől kell kezdeni.

A kertre, vagyis jobban mondva a különbféle czelokra használt köztelekre az elmúlt évben mintegy 973 forintot költöttem, a fentemlített beruházási mennyiséget ide számítva, s volt a jövedelem 491 frt 40 kr. A különbség igaz, nagy s a köztelek terhe is sokra emelkedett; de ez másképp nem is lehetett, miután a pusztai épület nélkül vásárok helyiség s a már nagyrészen beállított kert becsára közt is nagy különbségnek kell lenni.

A gazdasági részben a bejelentett váltó rendszert megváltoztattuk, s hat helyett hét részre osztottuk, u. m. ugar, repce, búza, lóher, tavasz, ká-pásnövény. A beállítást illetőleg fel kell említenem, a buzgó részvétele s ügyszeretete, mit ez iránt báró Bornemissza János tanusított az által, hogy az erre fordítandó költség nagy része hordozását magára vállalta. A gazdasági részben a jég mindent tönkre

tett, és a kertben több fiatal fa kapott nagy sebet, vagy a viharban egészen kiűrt. De a legnagyobb veszteséget okozott a téli hideg, melyben mintegy 70 körtve- és cseresznye-nyafánk fagyott ki. Minthogy minden faoskolának főkélléke s legnagyobb érdeme a bitelesség, csak sajnálnunk lehet, hogy az elveszett, s már több termésnek is indult fajokra nézve 5-6 évig újra várunk kell.

Az oltoványok száma 12-13,000, eladható 4,000. Az eperfából megmaradt 8,000. Alma és körtve vadonczunk elég van.

1863-ban a részvényes tagok nagy részének részvény-ideje kitelvé, az igazgató választmány új tagok gyűjtése elintézésére bizottságot nevezett ki. A bizottság hazánkfiak közül mintegy 224-et szólított fel közreműködésre, kik közül mintegy 100 a közteleket vissza is küldötték aláírva vagy üresen. Sokan voltak, kik egyetlünk irányában érdekeltséget s tiszteletre méltó buzgalmat fejtettek ki; hazafi fáradságukat azonban nem egyforma siker kísérte; a legszebb eredményrel szerencsés-síthettek eddigelő, főispányi helyettes Pataki Dániel ur, ki 14 új tagot szerzett; azután Tisza László, Gyárfás Domokos, Márk József és Gyarmathi Miklós nrak. Az új tagok száma 161, ezek közül 44 alapító, 117 részvényes; ezek közül azonban 19 nek részvényideje 1865 jan. 1-én kezdődik. A régi tagok közül kitelt ideje 55 nek 1863-ban, kik közül 15 ön mint részvényesek vagy alapítók újra beállottak; 1864-ben kitelt ideje 36-nak, vagy mivel b. Bánffy Jánosnak volt 10 és gr. Lázár Mórnak 5 részvénye volt, 49-nak; újra beállottak 7-en; van jelegleg az egyesületnek 223 alapítótagja és 197 részvényes tagja.

A részvény és kamathátralék tavalyi jelentésünk szerint mintegy 7,000 frtra ment, többszöri felszólításainkra sokan is fizettek, azért a hátralék most is tetemesen maradt, a mint a pénztári számadási jelentésből bővebben és részletesen ki fog tűnni.

Tisztelt közgyűlés! az igazgató választmány teendői körébe sokféle, mondhatni különböző természetű tárgyak tartoznak; a főbbeket megemlítetem, s ez alkalommal tarka színezett számadástételemet bezárom.

Különfélék.

+ B. Wesselényi Miklós neje, ki kisebb Mocsári Lajoshoz ment nőül, végelgyengülés következtében két kütű gyermeke és szerető férje bántára január 19-én Andorlakon meghalt, s ki a freywaldani fenyesek közt túltette ifjúságát, s később az országbíró zsbói kastély termibein szépsége által ragyogott, most ott nyugszik az édeskúti kert örökzöld fenyesóra alatt. Béke poraira!

+ Sipotár János, az erdélyi tartománygyűlés egyik tehetségesebb tagja, a mint értesültünk, Szamosújvárt meghalt. Tetemeit a város minden felekezetéhez tartozó nagyszámu közönség kísérte végnyugalma helyére.

— Utóbbi különféle rovatunkban bibásan van írva, hogy „Caesar élete” német szövegére 4,000 kiadó vállalkozott, a helyett: hogy 4,000 megrendelés történt már előre.

+ Azon kérdésre, hogy: képes-e megoldani a februári ministerium a magyar kérdést? a „Politik” egyik közlebbi cikke azt feleli reá: nem!

+ Az erdélyi vasút ügyében kinevezett bizottság mult esztőtűki ülésében, mint a grázi „Telegraph” írja, meghasonlás támadt a kormány két képviselője, t. i. Kalchberg ur, a kereskedelmi ministerium vezetője s Gobbi ministeri tanácsos közt, mi oly heves vitát idézett elő, hogy a bizottsági elnök gr. Vrints kénytelen volt figyelmeztetni előbbi, hogy meg is tagadhatja tőle a szót. Gobbi ur egész váratlanul a kormány-javaslat ellen nyilatkozott.

+ Pestről azon magán értesítést vesszük, hogy Majláth valószínűleg az ottani hírek szerint országbírónak fog kinevezettni; az országgyűlésre vonatkozólag írják, hogy nem tartják valószínűtlenné, hogy már aprilisban ki lesz hirdette az országgyűlés; továbbá Zichy kancellárnak jól értesült körökbe azon nyilatkozatát rebesgetik, hogy a magyar alkotmányos párt ellen nem fog kormány-agitációt kezdeni a választásoknál.

+ Deák Ferencznek lapunk közlebbi száma-ba küldött nyilatkozata úgy látszik Bécsben le-
verő hatást idézett elő a centrálista táborban, hol azt hívék, hogy Magyarországot a haditörvény-szék egészen megpuhitották már a februáriusi eszmék számára. A centrálista lapok sorba jajdulnak fel, s ezek között legelőször az „Ost. D. Post” a következő szavakkal kíséri a Deák nyilatkozatát. „A bécsi ugynevezett centralistikus sajtó tulnyomó része hónapok óta azon dolgozik, hogy a kormányt a magyar országgyűlés egybehívásának czelszerűsége s szükségessége felől meggyőzze. Jó hiszemben, s azon reményben teszi ezt, hogy az egyet-
értés elvégre mégis csak létre jön. Ez utóbbi a fő-
ok, melylyel a kormányt ezen, az ő véleménye szerint kockázattalott lépésre rávenni igyekszik. A képviselő ház szónokai a felirati vita alkalmával szintén ily értelemben nyilatkoztak. Politikus s min-
denek felett méltányos eljárás-e a német sajtó jó-
akaratu fáradozásainak ily merev módon ellensze-
gülni? s így önkint eszközölni, hogy az eredmé-

nyek, melyet a valódi becsülés barátai törvé-

nyes alapon elérni óhajtanak még nagyobb akadályokra bukkanjanak vagy megzavartassanak?”
A „M. P.” ugyan erre vonatkozólag írja a Schber-
között: Nálunk azon körökben is, melyek a Schmer-
ling-kabinet politikáját támogatják, mint szabadel-
vű politikát, lassankint belátták, hogy Magyaror-
szág nélkül valódi alkotmányossághoz nem jutha-
tunk, hogy pénzügyi bajaink csak a Magyarorszá-
gali egyetértés által gyógyíthatók alaposan, s hogy az állam és szabadság legfőbb érdekei függnek össze ez egyezkedéssel. De éppen azért, mert min-
den ez egyezkedéstől függ, mely közvetlen érint-
kezésbe hozna bennünket az erős, szabadságszerető, alkotmányos intézményekhez szokott magyar elem-
mel: annál mélyebben és fájdalommalban hatott reánk az újabb elutasítás azon oldalról, s öszintén szólva, az általános érzület oda nyilatkozik, hogy Magyarország folytatolagos, föltétlen ellenkezése ép oly kevésbé használna az ő érdekeinek, mint a mi érdekeinknek, hanem csak az absolutismusnak vagy legfőkébb az ál-constitutionalismusnak révére dol-
gozik.

+ Waldstein és Schouborn grófok, mint Bécs-
ből írják, közlebből nyújtják át ő Felségének egy új vasút építésének előleges engedély iránti folya-
modásukat, mely vasut Kassáról indulna Felső-
Magyarország síkjain keresztül Ungvárra, Mun-
kácsra, s Nagy-Szöllősnél egyesülne a marmaros-
galaczi vasutal. A kérvényezett vasut egy másik pályája a tiszai vasutat kötné össze a gácsival: Nyiregyháznál indulna ki a tiszai vasutból, Kis-
várdán keresztül Munkácsra menne s a vereckei szorosban a Kárpáton áthalolva Stry mellett (Gácsországbán) torkollanék a lemberg-csernoviczi vasutba. E pálya fontossága különösen abban áll, hogy egyfelől Oroszország és az Adria, másfelől a Balti és Feketetenger között a legrövidebb utat valósítja.

+ „Horvátország és az alkotmány” című cikkében a „W. L.” örömmel konstátálja, hogy Horvátországban a magyar rokonszenvek mindinkább erősödnek. Örömmel konstátálja, hogy 1861 óta csakugyan sok változott; mindenütt jobb meggyőző-
dés kerekedett föl és a nemzetiségek egyenet-
lenségét valamennyi érdek-kielégítésének óhaja vál-
totta fel. Akkor a dualismust egyik részen az au-
tonomiával, a másik részen a birodalmi egységet tartották sehogyan össze nem egyeztethető két fogalomnak. Az idő gyógyítólag hatott e tévedésekre. Az egykori centralista rész engedményekre kész Magyarországon irányában s éppen a magyar alkot-
mányos élet helyreállításában látja általában az alkotmányos elv kifejlődésének biztosítékát. Horvát-
országban meg hasonlóképpen meggyőződtek, hogy az egyesülés Magyarországgal nem azt Horvátország önállásának, szóval, hogy az autonom elvből eredő alkotmányos kérdések talányának megoldására az egyesülés úgy legidősebb, ha a részek szabadsá-
gát és autonómiáját nem veszélyeztetni.

+ Nagykőrösről írják a „Hon”-nak, hogy jan. 28-án este 1/2 9 órakor (s így éppen azon idő-
tájban, mint jan. 19-én történt) ismét földrengés volt érezhető. A földrengés, mely mintegy három másodpercig tartott, nagy morajjal ment véghez, miközben két nagycsuszorú lőkes rázta meg az épületeket. Esett az eső; de a mint a földrengés megtörtént, az eső csakhamar elállott és utána meg-
lehetős stívült orkán tamadt. Ugyanekkor, mint az „I. T.”-t értesítik, Kecskeméten is tapasztaltak földrengést.

+ „Julius Caesar” ntán a francia császár „IV. Henrik politikája” című munkát szándékszik írni. Hir szerint az adatgyűjtést erre nézve már el-
rendelte. Hiszszük, egy kis könyvtár ki fog kerülni azon könyvekből, miket ezután iratni fog vele... a kősa hir.

+ A hivatalos lapok nem rég jelentették, hogy Gelencsér birtok rablófőnök a pandurok által Tót-
országban felfedeztetvén, üldözés közben önmaga lötte magát agyon. Később azonban kint, hogy az nem Gelencsér, hanem ennek birtok rabló-társa Verkőci volt. Ma azonban ismét azt jelentik a hi-
vatalos lapok, hogy legújában Gelencsér élve esett a bíróság kezébe s jelenleg Kaposvárott van fogva, hol már kimerítő vallomásokot is tett. A Ver-
kőci elejtésénél közreműködött 4 megyei csendbiz-
tosnak a kitűzött 100 frtnyi jutalomdíj egyenként 250 frttal, a magas kormány-szék részéről már utal-
ványoztatott.

+ Londonból mult hó 23-ról írják: A hideg déli, keleti szél, mely azután egyenesen délkeleti irányt vett, szombatn reggel fehéres sarga gőzt hozott, mely dél felé növekedett, sötétebb színezetet nyert, s fokozatosan tökéletes sötétségbe ment át. Londonba a ködös, szürke téli napoknak bővében vagyunk, oly ködre azonban, minő tegnapi este 4 órától kezdve éjféllel ellepte utcáinkat, már évek óta nem emlékszünk. A légkör elsötétedése sokszor csak egyes városrészekre terjed ki, ezuttal azonban London s egész vidéke áthatlan sötétségben volt. Még a legreggeli lakók is, kik ismerik az utcák minden szögét, zugát, a legismertebb irány-
ban alig tehettek száz lépést, hogy az utat el ne téveszték. A fáklyavivők is, kik majdnem százan téveszték. A szágályat tehettek, miután a vilá-
gosság, melyet a fátyla terjesztett, alig terjedt 2 lábnyi körre. Ha több fátyla egyesült világa a leg-

közelebbi közelből, hátra felől esett a házak rácsozata s fala mellett közvetlenül haladó gyaloglóra, ezt valóban ritkán látott jelenség lepte meg, előtte a levegőben saját árnyéka járt, melyet a ködfelleg, mint szilárd keret körülezett. A gőz az épületek belsejébe is behatolt. A conventgardeni színházban, mely pedig fényesen van világítva, a távolabbi nézők a színpadon nem láthattak mást, mint ide-oda mozgó árnyékokat. A küdben sok rablás s utonállás történt, a közlekedés egészen megakasztott s a sötétségben többen a Themsebe is hulltak.

+ Tiltott könyvek és nyomtatványok: 1) A Londonban megjelenő „Punch” című képes heti lapnak 1220-ik száma a „Mephistopheles to the Reichsrath” című cikk miatt, Felségárulás m. 2) „Gallerie zu Boccaccio's Dekameron” cím alatt megjelenő képgyűjtemény. Közérköcsiség elleni vétség m. 3) Lipcsében lengyel nyelven megjelent „Komedia polska. Sempre spreanza! usque ad finem.” (Wydanie J. N. Bobrowicza Lipsk kriegarnia zagraniczna Librairie étrangère 1864.) című nyomtatvány. Nemzetiség elleni ellenségeskedésekre ingerlés. 4) A Bécsben megjelenő „Wiener-Nachrichten Lokai-Zeitung”-nak 8-ik száma. Törvényesen bevett vallást sértő kifakadás miatt. 5) „Almanacco del giornale popolare illustrato „L'Emporio pittorresco” per 1865, anno I. Milano presso la Direzione del giornale. Közszembahorítás miatt. 6) Condizioni passate e presenti dell' Istria e conseguenze relative di pubblico diritto, dell' avvocato P. Sigismondo Bonfiglio. Torino, stamperia dell' unione tip. editrice 1864.” Felségárulás m. 7) „Wytrwalose” című s Brüsszelben megjelenő folyóirat. Helytelen irányánál fogva. 8) A Londonban megjelenő „Punch” című képes heti lapnak 1222-dik száma a „covered insult” című cikk miatt. Felségárulás m. 9) A Bécsben megjelenő „Konstitutionelle Vorstadt Zeitung” című hírlapnak 288-dik száma, az „Ein Besuch im Kloster von armen Kinder Jesu in Döbling” című cikk miatt. Csendháborítás m. 10) „Beveis das die Franken sinnlicher und unpigiger sind als die Männer von Alexander Zwitterling. Leipzig, Verlag des Inseraten-Comp-toirs” című nyomtatvány. Közérköcsiség elleni vétség m. 11) New-Yorkban megjelenő „Echo z Polski” című lengyel újság. Helytelen irányánál fogva. 12) Zürichben Giller által szerkesztett és lengyel nyelven megjelenő „Ojczyzna” című időségi folyóirat. Helytelen irányánál fogva. 13) „Loyola der erste Jesuit und seine Stiftung.” Historischer Roman von C. Göhring. Leipzig 1865. Közérköcsiség elleni vétség miatt. 14) Geschichte eines Exkommunizierten, eine Selbstbiografie von Augustin Smetana. Aus dessen Nachlasse herausgegeben. Mit einem Vorworte von Alfred Meisner. Leipzig, Fr. Wilh. Grunow 1865.” Helytelen irányánál fogva.

— Külföldi mezejek egyik r. levelezőnk B. I. egy hosszabb czáfolatot küldött enyedi tanár Szathmári Károlynak a Sz.-Vesszősön tartott zsinatról tudósításra tett megjegyzéseire. Lapunk tére nem engedi, hogy minden apró kérdés hosszas vita tárgyul tétessék. B. I. ur ellenczáfolatából kiemeljük a következő tételket: „Sz. K. ur elleni gyanuját alapítja azon, hogy tudósításom, mert saját irályomat ismeri fel azon, nem jegyzőkönyvi kivonatot sem megbízás következménye, s ez új logikai következtetés szerint nem is úgy, mint testületi vélemények, hanem, mint tulajdon nézetem ellen fordítja demontirozó fegyverét. Bármennyire távol láttassék is tartani magát Sz. K. ur a kötelek szándékától, mondhatom, hogy ez eddig ismeretlen csatározási mód nemével éppen az ellenkezőt tanúsítja. Igaz, hogy tudósításom nem jegyzőkönyvi kivonat, mert azt készítve saját jegyzeteimre szoktam támaszkodni, nem is megbízás eredménye, mivel e tekintetben egyeduralg nem létezvén, közlemény készítésre, valamint akárkinék, úgy nekem is jogom van, s élek is avval mindannyiszor valahányszor kedvem tartja; de valjon abból, hogy valamely közgyűlés folyamán érdeklő tudósítás nem jegyzőkönyvi kivonat, s nem is megbízás következtében kelt, lehet-e erőszak nélkül azt következtetni, hogy a gyűlésen történetekkel ellenkezőt foglaljon magában? És ha az események valóságát a közlő irállyá szerint mérlegelnők, nem az következnék-e abból, hogy a történetek egyetemesét, még a tanár ur irállyá szerint előadottakat is olybá kelljen tekintünk, mint a melyek nem az emberiség életében, hanem csak az írók agyában születtek? Felteszem, nemcsak, de sőt el is hiszem, hogy mint közéletünk adataival ismeretes különbséget bír tenni Sz. K. ur jegyzőkönyv és napló közt, s tudni fogja, hogy a jegyzőkönyv vezető a napi rendet csak rövid általánossággal, a napló vivő pedig részletekben a megoldandó kérdések fontosságához mérten indokoltabban, és így terjedelmesebb körülírással kíséri. Innen van, hogy közleményemben bele van szöve a jegyzőkönyvbe nem ígatott „válaszfal”, és a gr. B. P. ur beszéde is, mely hogy a közgyűlésben a szerint mondatott el, a t. gróf urnak e lapok 4-dik számában tett felvilágosítása engem eléggé igazol. A „válaszfalra” vonatkozó passzusson kívül nevezett r. zsinatnak, valamint más egyéb tárgyai, úgy a képezde vezetőit a m. főconsistorium által felszólítottat javaslott felírás is, hogy nézeteimmel nem ellenkezőleg ugyan, de a tanügyi bizottmány nyomán saját véleményem nyilvánítása nélkül testületileg inté-

tették el, s e szerint nem nekem tulajdonítható nézetek: a felől Sz. K. urat akár a tractualis, akár mint a tanügyi bizottmány tollvivője a Sz.-Bonyháy october 20-án tartott tanügyi értekezletéről kelt jegyzőkönyvi kivonatokkal, ha lelke lecsücskösítésére nélkülözhetlen lenne, bármikor is magán uton megnyugtatóni kész vagyok. stb. *)

Felhívás. **)

Pár év óta a Gyula-Fehérvár-nagy-enyedi reformatum collegium történetének tanulmányozásával foglalkozván, igyekeztem e czélra minden magánytomon megszerezhető adatnak birtokába jutni, mi folytonos utánjárásomnak meglehetősen sikerült is.

A collegiumnak 1848—49 ki szerencsétlen katostrófája alkalmával azonban, sok oly kézirat elveszett, melyek hiányát ma már pótolni aligha lehet. Még azon tanárok tüzetesebb történelmi műveiből sem juthattam eddig, kik e forradalom előtti időkben, a collegium történetét kézírataik nyomán tanították, mint néhai Tompa János és Herepei Károly urakéhoz, kik közül csak az utóbbi művének juthattam magától a t. szerzőtől némi töredékhez.

Lehetek azonban, s kétségtelenül voltak is, ezen tanárok tanítvány s régebbi enyedi tanulók között olyanok, kik kézírataikat megőrizték; valamint olyanok is, kik a collegium régi irat tárából egy vagy más érdekes oklevelet lemasoltak: azért tisztelettel felszólítok és melegen kérek mindenkit, ki ilyen, a nagy-enyedi iskola történetére vonatkozó adatok, régi iskolai törvények, rend- és módszerek, vázlatok, vagy krónikák birtokában van, méltóztatassék azt, vagy azokat bérmentetlenül hozzám mihamarább beküldeni. Ezzel nem csak nekem, ki nagy bálára leszek kötelezve, de különösen e sokat szenvedett tanintézetnek s „anodai történetíróknek teend az illető kedves szolgálatot Nagy-Enyeden, febr. 1-én 1865.

P. Szathmári Károly.

Politikai hírek.

Franciaország. A „Monde” szerint Antonelli bíbornok legközelebb a sz. szék nunciussaihoz egy oly jegyzékint intézett, mely pontosan s szigorúan meghatározza a pápa által kárhozott 80 tétel értelmét. E szerint — mint a „France” megjegyzi — a római udvar átlátta annak szükségét, hogy további felvilágosítások segélyével mérsékelnie kell az encyclica által előidézett első benyomást.

Páris, jan. 27. F. hó 28-án a ministertanács elé, 31-én pedig a titkos tanács elé terjesztetik a császárság politikai helyzetéről szóló jelentés nem megvitatás végett, hanem inkább utasításként. Dronyn szerkesztette azt, a császár közvetlen befolyása alatt. Sokszor volt említve, hogy készületek tételnek Austria és Franciaország közötti kereskedelmi szerződéshez; már meg is lett volna bizva De Clereys, hogy jönne Párisba Berlinből s lépjen egyenes összeköttetésbe ez ügy iránt a kormányval. Azonban ennnyire még nem értek meg a dolgok. Mindössze annyit történt mostan, hogy III. Napoleon kijelenté abbeli óhaját, — miszerint Európa minden államával akar kereskedelmi szerződésre lépni, a melyekkel eddig még nem kötött Franciaország ilyen szerződést; sőt még tovább megy a császár óhaját. Szeretné, hogy olyan általános kereskedelmi conferentia tartsassék, a melyen távirat konferentia fog f. é. martiusban Párisban egybegyűlni, s hogy abból Austria se maradjon ki, nagyon természetes; de más lépések sem innen, sem Bécsből nem tettek. Szó volt róla, hogy Dronyn sürgönyököt küldött a bécsi és berlini kérészekhez, a schleswig-holsteini kérdésre vonatkozólag. Ez hibás állítás volt. A francia kormány kijelentette nézetét a londoni conferentián, s azóta még nem fordult elő semmi a hatalmak illetékessége elé tartozó jogi kérdés. Az Augustenburg héghez intézett iratban s később a londoni conferentián meghatalmazott követ utasításában kimondott, hogy Franciaország többé nem ir alá olyan szerződést, melyet Schleswig-Holstein lakosai helyben nem hagnak. Eddigelé semmi kérdészködés nem intéztetett a francia kormányhoz, s a külügyministernek nem volt oka a bécsi és berlini követeket az előbb megállapított elvekhez való ragaszkodásra serkenteni.

Az orléansi püspök rőpiratára holnap a „Constitutionnel”-ben Limayrac válaszolni fog. A püspöknek csak azon vizgatására marad, hogy Antonelli bíbornok a pápa nevében táviratilag jelenté ki ürvendezését a rőpirat fölött. Guizot (a protestáns) hasonló szerencsekívánót iratott intézett monseigneur Dupanloup-hoz! A nunciuss várja, hogy megérkezik az encyclicát felvilágosító levél Rómából. Clerical körökben igen orrolják, hogy a császári herceg éppen pénteken vendégelte meg a párisi lyceumok néhány növendékét. Az osztrák francia kereskedelmi alkudozásoknak a „France” azon okból tulajdonít fontosságot, mert ebből Olaszország és Austria között a forgalom újra megindulását következtet.

*) Ezzel a visszafelőlés megtörténvén, ez ügy lapunkban be van zárva. Szerk.

**) Szívesen kérem különösen az erdélyi lapszerkesztőket ezen felhívásom átvételére.

tetbéli. Ugyane lap szerint a szultán elrendelése „Caesar életé”-nek török nyelvre fordítását. A ki e művet olaszra fordítandja, Barbara ur, már Párisba érkezett. A „Temps” nápolyi levelezője, Erdan ur, megint Andrea bíbornokról szól. A bíbornok, Humbert herceggel jelen volt azon lakomán, melyet a nápolyi nagykereskedők rendeztek. A kereskedelmi kamara elnöke Rómából mint fővárosról, Olaszország egységéről s Victor Emanuel királynak trónjáról a Capitoliumon beszélt. Ezen kifejezésre mindenki a bíbornokra tekintett, ez azonban legkevésbbé sem veszít el nyugalmát. Azonban az linnepegy végén így szólott az elnökhöz: ön, engem most még jobban compromittált.

Olaszország. Az „Agence Bulier”-nek egy római levelezője szerint, a francia követ mult pénteken Antonelli bíbornok előtt Dronyn de Lhuysnek egy oly sürgönyét olvasá föl, mely ama rendszabályokat jelenti s igazolja, miket a cs. kormány az encyclica kihirdetése tárgyában létesített.

A turini kamra f. hó 23-ki ülésében a sept. egyezmények tárgybani vizsgálat tárgyaltván, Ricasoli báró az egyetértés mellett emel szót. Szerinte a septemperi tények megítélését a közvéleményre s a történelemre kell hagyni. Constatirozza, hogy veszélyes lenne, ezen tények fölött vitatást idézni elő. Olaszország nem vitákat, hanem törvényhozási reformokat kíván. Turinnak nincs szüksége arra, hogy védje magát; egyébiránt egész Olaszország részt vett Turin gyászában. Erre következő indítványt formuláz: „A kamra tekintetbe vévén, hogy neki a jelen helyzetben a nemzet újraszervezésével kell foglalkodnia, hogy az elmúlt tények emlékeztetbe hozása ártana a viták nyugodtságának, hogy Turinnak Olaszország javárai áldozatai, s az áthelyezés kérdésének vitatása alatti magatartása elegendő a municipalismus minden gyanujának eltávolítására, miután köszönetét fejezte ki a bizottmánynak, napirendre tér át.” Cassini azt javasolja, hogy a bizottmány következtetéseit tudomásul vétsenek azon esetre, ha a kamra a vizsgálatot nem tárgyalná. Mordini, Crispi s Brofferio vitatást s szavazást kívánnak, mint Turin iránybani igazságszolgáltatást, mely a parlamenti teljes bizalmat tanúsítja. A bel- s külügyministerek támogatják Ricasoli indítványát; annak ellenét arra szólítván föl, hogy recriminatioikat hozzák áldozatul Olaszországnak. Miután még többen emeltek szót, s miután Minghetti s Peruzzi előbbi ministerek is elfogadták az indítványt, az 190 szavazattal 67 ellen elfogadtatt. 13-an nem szavaztak.

Turin, január 27. Málret barátságosabb a mióta Párisból visszajött, hihetőleg meggyőződött arról, hogy milyen jól áll az olasz ügy a császár előtt. Sartiges Rómában folyvást hajlamot mutat a pápa ügye iránt, s ezt nem is titkolja. Franciaország magatartása a sept. conventio folytán nagy befolyással lesz az általános választásokra, s a kormány meg is bánta, hogy előbb nem fogott hozzá; csak martiusban fognak azok — hallomás szerint — megtartatni; a mikorra remélik, hogy a francia zylatkozások benyomása el fog enyészni. Még nagyon korai arról beszélni, hogy a francia csapatok közelebb Rómából visszarendeltetnek, mert a császár kötelezte magát a septemperi conventio-ban, hogy két évig benn hagyja Rómában csapatait, s csak azon arányban fogja kivonni időközben, a mint a pápai csapatok fölszereltetnek.

Oroszország. Szt.-Pétervár, jan. 26. A „Nat Ztg.” írja: Ugy hallzik, hogy a Sz.-Pétervárott jelenleg tanácskozó nemesi gyűlés, mint három év előtt, a császárhoz intézendő programmal foglalkozik, melyben alkotmányt fog kérni Oroszország részére. A császárnak pedig azon nyilatkozatot adja szájába a szállongó hír, miszerint a míg ő él, nem lesz alkotmányos kormány, mert ő úgy tapasztalja, hogy 50 évvel előbbre van haladva, mint nemesi és népe, ha pedig mégis kényszerítették a körülmények által, akkor előbb bizonyos szabadelvű jogokat alaptörvényekül fog octroyálni, hogy lehetetlenne tegye az utóbb következő országgyűlésnek a feudalitásba való visszalépést.

Dánia. Mint Kopenhágából mult hó 25-ről jelentik: miután a pénzügyministerium azon javaslatot, hogy a landsting részerei választásjogi census 2,000 dán tallerra szabassék ki, elvetettét, az összes alaptörvény-terv 57 szavazattal 1 ellen elfogadtatt s a volksthinghez utasított.

Spanyolország. Az ellenzéki lapok jelentik, hogy az igazságtügyi minister legközelebb egy oly körlevelet fog közzétenni, mely a püspököket kötelelességre emlékeztetné az encyclica kérdésében. Ellenben a „Correspondencia” azt állítja, hogy a minister semmit sem teend addig, míg a spanyol kormány el nem fogta határozni, hogy minő lenne a legezlszerűbb teendő intézkedés, miután az államtanács beadandotta a töle kívánt véleményezést.

A „Correspondencia” jelenti, hogy a pénzügyminister minden szükséges intézkedést megtett arra nézve, miképp Páris s Londonba megküldessenek a spanyol államadósság kamatjainak januárban teljes kifizetésére szánt összegek.

Az „Epoca” szerint nem bizonyos, hogy a turini kormány értesít-e Spanyolországot az olasz főváros Florencebe áthelyezéséről. E lap nem tudja, hogy valjon mit fog tenni a kormány a turini spanyol követséggel, ezen értesítés megtörténtével. Mint Madridból mult hó 21-ről írják, Narvaez mindent elkövet, hogy az összes pártok be-

folyásos tagjaival jó viszonyban lehessen; hihető, hogy indoka hazafiaság; azonban minden önmegtagadás daczára, mit kibékítő szerepében tanusit, igen nehezen sikerülend neki, céljához eljuthatni. Az adó előrehajtása iránti javaslat — úgy látszik — számos köveleknek nincs nyitokra; azt mondják, hogy a kormány más kevésbbé érezhető eszközhez folyamodhatott volna, segélyforrások szerzése végett; nem észszerű eljárás, ama perczet választani ki, midőn egy kereskedelmi válság következtében a spanyol termékek ára 25 pretel szállott le, kétszeres adó követelésére.

Amerika. Az amerikai harezfelek jelenlegi állása következő: Észak-nyugaton a főhadtestek Tennessee és Mississipp közt állnak, — míg azok délkeleten, nem messze az atlanti tengerparttól a Savannah és Edisto folyók közt vannak felállítva. A két harezter több mint 500 angol mértföldnyire van egymástól. A kölesönös sereg-felállításokból következtetni lehet a gyanítható hadművelleti czélokra. Hood tábornok serege, elhagyván a közlekedési vonalokat Richmond és Charlestonnal, nyilván Mississippi felé vonult vissza, hogy ezen folyam völgyét s az összeköttetést az azon tul Arkanzasban működő conföderált hadtesttel fentartsa. Ezen állásban reméli az Ohio-Mobile-vaspályát s általában a conföderatio nyugati területét a legbiztosabban megvédeni. Sherman tbk menet-irányából könnyen felismerhető az onionisták működési czélja a délkeleti csataterén. A foederalisták tengerpart-helyei, melyeket eddig bevehetlennének tartottak, és a déli államoknak tetteleg is legnagyobb akadályul szolgáltak, a szárazról láttan fognak megtámadtatni, a tengeri oldalról pedig hasonló időbeni hajóraj-támadás által háborgattatni. Ha ezen az uton csak Charleston bevétele is sikerülne, ezáltal Richmond főváros a délen megfosztatnék a védelemtől, és ez oldalról Sherman támadásának volna kitéve. Bizonyosnak tekinthető tehát, mikép a foederalisták a csataterén részén mindent elkövetendnek, hogy a tengerparttól leendő elvágtatás veszélyét megelőzzék. Lee tábornoknak a háboru jelen szakában legtöbb alkalm volt hadvezéri képességét bizonyítani, a mennyiben művészi mozdulatok által, melyeket az előnyös vasúti rendszer gyámolít, a foederalistákat fenyegető veszélyt eltávolítja. A legközelebbi jelentékeny csaták Charleston birtokáért fognak vívatni.

Ujabb London, jan. 30. Az itteni diplomai körökben nagy fontosságot tulajdonítanak azon alkudozásoknak, melyek jelenleg Franciaország s Austria közt kereskedelmi szerződés kötése végett folynak. A „France” szerint egy ily szerződés esetleges megkötését úgy tekintik, mint a mi az Austria s Olaszország közötti alkudozások ujrafölvételére fogna vezetni.

A „Constitutionnel” alaptalanak nyilvánítja egy marseillei lapnak azon közlését, mintha 500 spahiból álló osztály fogna Tuniszba küldetni, a császár el lévén tökéltve, nem tűrni tovább Algir közelében a zavarok s fondorlatok ama tüzhelyét.

A „Monarchia italiana” gyanítgatásokba bocsátkozik, egy tetemes angol hajórajnak a nápolyi vizeken jelenléte iránt. Az „Unita italiana” szerint a közvélemény azt hiszi, hogy az angol kabinetnek valamely fontos czélt kell szem előtt tartania, midőn ily tetemes hajórajt küld Nápolyba.

A „France” szerint Turinban minden intézkedés megtéetett a nyugalom fenntartása végett. A turini quaestura rendeletéből, d. u. 4 órától reggeli 8 óráig karabélyos- s bersaglieri-őrsapatok járták be a Turint környező összes utakat.

— Róma, jan. 27. Pápai körökben az európai congressus létrejöttében vetnek reményt; a pápa úgy nyilatkozott a francia követnek, hogy e forumtól ügyét soha sem féltette.

— Berlin, jan. 31. A „Zeidl. Corr.” szerint a bajor és szász kormányok Augustenburg hg azonnali beigtatását akarják a szövetséggyűlésnél indítványozni. Amde hiányozni fog hozzá a hatalom, s Poroszország meg fogja védeni a németországi törvényhozásokat az idegen befolyástól; ez strategiai mesterfogásnak nagyon is győnge.

— Páris, jan. 31. Darboy érsek rőpiratot bocsátand közre Dupanloup ellen, hogy a kormányt az egyenes tiltakozástól fölmentse. Az államtanács teljes ülésében a decentralisatio tervezete elfogadtatt.

— Turin, jan. 31. A Lamarmora-ministerium inog; a pártok nincsenek kibékülve, a piemontiak ministerium ellenesek; a kamara feloszlatása valószínű. Tegnap ismét csoportosulások történtek, a nemzetörség osztatta szét a tömegeket; több elfogatás is történt.

Nyiltposta. B. ügyvéd urhoz Baráthra. A czáfolat nincsen irodalmi hangon tartva, s becsületértéssel teljes. Különbön is meg nem nevezett egyénekre vonatkozó értesítések adott, s egészen magányi czáfolatok csak a nyiltpostán, a díj előleges beküldése mellett a hatók, s ott is a becsület-sértő tételek kihagyásával, s a czáfolónak saját jóállása mellett.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

